

bat; redinebat nobis cum eleemosynis, quia quod ei committebat fideliter erogabat. Cujus enim pauperia necessitudo manum suam sensit sterilem? Quæ ecclesiæ suam non habent munificentiam? Circuibat angulos et compita leprosororum, et cum ipsis familiariter locuturus, manus etiam elephantiosas plerumque deosculaturus tuguriola subintrabat, ut omnium necessitatibus adesset, ut eum miselli cujuslibet angustia cognovisset. Non potest enucleari verbis sanctitas ejus bonæ conversationis. Eundem abbatem ob formæ elegantiam Puellam, vulgo *la Pucelle*, cognominatum fuisse tradunt. Complures ecclesias in oppido Fiscamnensi construxit; universalem eleemosynam pauperibus singulis diebus erogandam instituit; rexit monasterium annis viginti novem; sepultus est in capella Beatæ Mariæ veteris, ex opposito altaris. Obitus ejus in Necrologio laudato habetur his verbis:

A VII Kalendas Aprilis, depositio domini Willelmi abbatii Fiscamnensis. Fiscamnensis monasterii laudes videsis apud Dudonem Sancti Quintini decanum, qui libram ultimam De moribus et actis Normannorum Fiscamnensis monasterii encomio claudit; paucos exinde versus decerpere sufficiat:

*O Fiscanne, sacris semper secunde favillis,
Sanctorum cineres meritorum flore micantes
In gremio terræ conservans jamque sacratæ,
Trino resplendens profuso dote salutis,
Olim virgineo micuisti stemmate sacro,
Cum Leodegarium servasti luce privatum.
Vivas, Fiscannis, semper felicibus annis,
Fiscannis, gaude, quia tu dignissima laude;
Vos Fiscannenses virtutum cingitis enses
Ecclesiæ postes, nebulosos sternitis hostes.*

B Sed jam tempus est libri fragmenta exhibere quæ supra polliciti sumus.

EXCERPTA EX LIBRO

DE REVELATIONE, ÆDIFICATIONE ET AUCTORITATE MONASTERII FISCAMNENSIS.

PROLOGUS.

Libellum de revelatione, ædificatione et auctoritate Fiscannensis monasterii, Pater inclyte Willelme, composui, et compositum tuæ dilectionis sincero judicio corrigendum et confirmandum destinavi, quatenus tuæ celsitudinis assensus et libellum edere præcipiat, et edito libello pondus et auctoritatem concedat. Ego quidem, Pater inclyte, ignorantiam meam maluissem cauto silentio tegere, quam alicujus scripturæ præsumenti indicio publicare; sed fratrum nostrorum jussione instanti et instantia jubenti compellitur noster animus possibilitatem excedere, suamque inscitiam multorum aspectibus nominum improvisis aperire. Compellitur, inquam, noster animus suam ignorare ignorantiam, et nostrorum fratrum roganti imperio exhibere obedientiam, cui exhibendæ et mentis judicium nullatenus acquiescit, et propositi nostri verecundia omnino contradicit. Verum, cum obedientia sancta nullum opus difficile vel impossibile excuset, aut excusare debeat, diu cunctans multarumque procrastinationum inducias fingens, urgente fraternæ dilectionis continua jussione, onus tandem imperatum suscepi, et Fiscannensis monasterii exordia subsequentis libelli agresti et ignobili stylo aperui et exposui. In quo libello nulla falsa fallaciter interposui, verum

et scriptas ad auctoritatem Fiscannensis Ecclesiæ, et ad utilitatem legentium fratrum edidi, etc.

Ex cap. XV.

Interea contigit Fiscannenses canonicos aliorum canonicorum mores imitari, latas perditionis vias ingredi, et rerum temporalium luxus et desidias voluptuose sectari; quam canonicorum miseram vitam et iminentem miseriam dux prudentissimus Richardus audiens, et audiendo cognoscens, valde doluit, hominumque pravorum mores et conversationem exhorrens, legatos festinanter Cluniacum direxit, et sanctum Maiolum magnæ humilitatis precibus Fiscannum accersivit, atque secundum sancti Benedicti regulam et constitutionem disponi et ordinari novam ecclesiam exoravit. Cui sanctus Maiolus: Hujus, inquit, laboris magnitudinem talis rationis conditione, charissime fili Richarde, suscipiam, si per totum ducatum tuum consuetudinem, quæ vulgariter pasnagium (!) dicitur, Deo donaveris, nullumque tuæ potestatis principem aliquando amplius exigere decreveris. Ubi Richardus dux, non morbo avaritiæ, verum occulta Dei providentia disponente et sancto Willelmo abbati gloriam ordinandi sanctam ecclesiam transferente, suorum hominum consilio acquievit, et sancti Maioli interpel-

Ex cap. XXI.

Interea diligenter investigabat et investigando inquirebat cui potissimum, juxta sancti Benedicti regulam et institutionem, disponendam et regendam Sanctæ et individux Trinitatis crederet et committeret Ecclesiam. Illo tempore beatæ memoriæ Willelmus abbas suæ religionis affluentia totius partes Romani imperii illustrabat, abbatumque multorum tepidos animos sui fervoris imagine informabat et accendebat. Apprime enim liberalibus artibus eruditum, atque disciplinis ecclesiasticis cunctisque spiritualibus officiis, nihilominus etiam fere virtutum omnium gratia imbutum et illuminatum Divionensium Ecclesiæ beatus Maiolus præposuerat et constituerat abbatem et magistrum. Tanto igitur ac tali viro dux inclytus Richardus suos legatos direxit, et sui propositi intentionem patefecit, atque ut Fiscannensem Ecclesiam juxta beati Benedicti regulam disponeret et erudiret, magnæ humilitatis precibus exoravit. Quibus beatæ memoriæ Willelmus abbas primum respondisse fertur: Charissimi filii, audivimus duces Nortmannos, homines barbaros et truculentos, subvertere et non ædificare sancta templa, delere et effugare, et non colligere aut nutrire spiritualium hominum congregationes sanctas. Quapropter ad ducem vestrum redite, et nos hujus rei omnino imparatos respondete, cum nobis et fratribus deducendis desunt equi, atque stipendiis deducendorum fratrum desunt clitelarii. Quod reversorum legatorum relatione dux inclytus comperiens, extimuit; multosque equos et clitelarios festinus præparavit, quos revertentibus legatis beatæ memoriæ abbati Willelmo humiliter remisit.

Ex cap. XXII.

Tunc beatus abbas ducis intuens importunitatem et perseverantiam, atque de importunitate et perseverantia compensans animi voluntatem et devotionem sanctam, collecta spiritualium fratrum multitudine maxima, iter arripuit, paucisque decursis diebus æstantis ducis desiderio suam et multorum fratrum præsentiam exhibuit. Quem dux egregius totius animi sinceritate totiusve sinceritatis dilectione suscipiens, velut suscepto Christo, aliis amotis servientibus, ipse propriis manibus servivit, medioque brevis temporis intervallo Fiscannum deduxit, et Sanctæ Trinitatis ecclesiam donavit et tradidit, eamque donatam et traditam juxta sancti Benedicti regulam et institutionem disponi et ordinari exoravit. Donavit, inquam, et tradidit dux egregius Richardus beatæ memoriæ abbati Willelmo Sanctæ Trinitatis Fiscannensem ecclesiam, canonicorumque carnalium expulit enormem multitudinem; quorum possessiones ecclesiæ penitus retinens et reddens, expulsis et converti nolentibus canonicis, abbati eorum præstitit congregationem

A totum aquillis operiri videbatur, quibus aquilis, et ingredientium monachorum theoria, et spiritualis volatus, et deinceps protegentium angelorum decensus et conversatio congrue figuratur.

Ex cap. XXIV.

Igitur beatus et gloriosus abbas Willelmus susceptam Ecclesiam cœpit gubernare et administrare, et juxta sancti Benedicti institutionem disponere et corrigere, atque de diversis provinciis viros fideles convocare et in obsequiis cœlestibus unire et confirmare. Subita igitur conversione Fiscannensis Ecclesia cœlestium virorum studiis fervebat et flagrabat, et multæ opinionationis gloria circumposita Ecclesias præcallebat et obscurabat. Fastigium quippe tantæ celsitudinis sua momentanea translatione Fiscannensis ecclesia consequabatur, quatenus ita omnes Galliarum ecclesias transcenderet re et habitu summæ religionis, quemadmodum transcendebat verbo et speciali privilegio suæ nuncupationis. Parcimonia et pudicitia, et voluntariæ paupertatis abundantia Fiscannensis Ecclesia valde radiabat; virtutum, quarum evidentia latentem suæ formæ ceteram pulchritudinem designabat, atque contuentium mentibus suæ conversationis consilium inire et imitari, apertarum argumento virtutum accendebat et provocabat. Ignorabat illo tempore Fiscannensis Ecclesia totius proprietatis singularitatem, soliusque communitalis cognoscebat unientem dilectionem, quæ juxta diversitates indigentium partes diversæ distribuens, sanctorum apostolorum renovabat et repræsentabat primitivam imaginem. Quorum igitur bonorum eminenti perseverantia, dux Richardus Fiscannensi ecclesiæ totus alligabatur, atque utilitibus ejusdem ecclesiæ totius providentiæ diligentia transferebatur. Adeo enim Fiscannensis ecclesiæ illustrium virorum regularem vitam et religionem veram diligebat, et diligens frequentabat, ut totius sui ducatus collecta, vel, ut ita dicam, pinguedine cœlesti congregationi deserviret, atque epulularis fratribus servientium consuetudine frequenter ipse ministraret; tantæque humilitatis completo ministerio fratrum omnium ultimus resideret, et regularium epularum delectabili pabulo refici congauderet.

Ex cap. XXV.

D Sensit interea dux inclytus quorundam clericorum corrosiones et detractiones, præsagique cujusdam futuras adversitates; quos ob ducis nimiam charitatem et sanctæ ecclesiæ maximam religionem invidiæ morbus magnus infecerat, infectosque crudeli intestini livoris molestia cruciabat. Quorum ergo detrahentium malevolentiam dux comperiens, clericorumque præsumptiones superbas et præsumentes superbias cognoscens, totius Nortmanniæ episcopus et viros nobiles festinus Fiscannum con-

ob patris sui memoriam et fratris præsentis jussio-
nem et voluntatem ab omni episcopali consuetudine
et exactione absolvit et liberavit, donatæ libertatis
chartam archiepiscopus aliique episcopi signo et
consensu corroboraverunt, atque corroborandam
nobilitum virorum astipulationibus tradiderunt. Cu-
piens ergo dux providus sanctam ecclesiam modis
omnibus liberare, et libertatem factam modis
omnibus confirmare et permanere, Robertum regem
et multos Galliarum proceres Fiscannum accersivit,
atque regali charta et auctoritate, suorumque æqua-
lium consensu et astipulatione, ab omnium episco-
porum jugo et consuetudine Fiscannensem ecclesiam
eripuit et liberavit; et suam suorumque nobilitum
chartam et ordinationem firmavit et corroboravit.
Ecclesiæ igitur Fiscannensis libertati constitutæ dux
Richardus congratulans, futuramque perennem
mentis vivacitatem discutiens, beatæ memoriæ
Willelmum abbatem compulso, suæque legationis
injuncto officio ad Romanæ sedis apostolicam aucto-
ritatem multis onustum xeniis direxit. Confecto
itaque itinere abbas Willelmus Romam pervenit, et
piæ memoriæ papæ Benedicto adventus sui ratio-
nem et mittentis ducis voluntatem aperuit, et factæ
chartæ confirmationem, et apostolici privilegii aucto-
ritatem magnæ humilitatis oratione congrua postu-
lavit. Papa igitur Benedictus ducis diligentiam
admirans, et suscepti amici præsentia summa exsul-
tatione congaudens, oblatas chartas suæ sigillo ex-
cellentiæ confirmavit, et privilegia postulata volun-
tarius tradidit, et Fiscannensem Sanctæ Trinitatis
ecclesiam ab omnium episcoporum jugo, subje-
ctione et consuetudine liberans et eripiens, sub so-

alius Romanæ Ecclesiæ gubernatione et patricinio
constituit et suscepit. Constituit, inquam, Fiscan-
nensem Ecclesiam soli Romanæ Ecclesiæ subjacere,
atque ab omnium aliarum Ecclesiarum potestate
immunem, absolutam et omnino liberam forma
Cluniacensis monasterii permanere. Acceptis igitur
apostolicæ auctoritatis exquisitis privilegiis, beatæ
memoriæ Willelmus abbas festino cursu Nortman-
niam remeavit, et ducis Richardi desiderio suæ
voluntatis effectum, injunctæque legationis officium
feliciter consummatum enucleavit et ostendit. Unde
dux ineffabiliter exhilaratus, trino et uni Deo gra-
tias totius intentionis fervore reddidit, qui eccle-
siam, quam pater Richardus fundaverat, atque ipse
patris Richardi rogatu et jussione compleverat et
ordinaverat, divinæ providentiæ arcano consilio
tantarum personarum convenientia ab omnium ho-
minum jugo et prælatione absolvebat et liberabat.
Magnis deinde xeniis suum dilectissimum abbatem
Willelmum honoravit honoratumque Sanctæ Trini-
tatis ecclesiæ Fiscannensi remisit, iterum atque ite-
rum enixius exorans quatenus commissam Eccle-
siam juxta cœpti ordinis religionem custodiret, et
custodiendo perliceret et confirmaret. Cujus igitur
sanctas preces sanctarumve precum nimias humili-
tates beatus abbas velut oracula divina suscipiens,
Fiscannum intravit, et per multam annorum verti-
ginem usque ad ducatum Hierosolymitæ Rotberti
Fiscannensem Ecclesiam rexit, subjectosque suos
verbo et exemplo succendit et reformavit, ad ima-
ginem et similitudinem, honorem et gloriam omni-
potentis Dei, qui vivit et regnat per omnia sæcula
sæculorum. Amen.

VITA SANCTI GUILLELMI

AUCTORE GLABRO RODULFO

(Vide *Patrologiæ tom. CXLII, col. 697.*)

ALTERA VITA.

EX CHRONICO SANCTI BENIGNI DIVIONENSIS EXCERPTA.

(MABILL. *Acta SS. Bened. VIII, 335.*)

1. Anno ab Incarnatione Domini nongentesimo
octogesimo, indictione octava, regni Lotharii regis
vigesimo quinto (2) anno, dedit idem rex Brunoni (3)
Remensis Ecclesiæ clerico, suo vero parenti propin-

quitate consanguinitatis existenti, Lingonicæ civi-
tatis episcopatum. Ordinatus est autem idem Bruno
episcopus per manus Burchardi Lugdunensis archi-
episcopi in ecclesia Sancti Stephani, viginti quatuor